

Mandarijn klinkt door hele land anders, zodat alles op televisie ondertiteld wordt

Sayo Wong heeft drie paspoorten: een Hongkongs, een Taiwanees en een Brits paspoort. Ze is in Hongkong geboren, dat toen nog een Britse kroonkolonie was maar nu bij China hoort. Haar vader komt uit Hongkong, maar haar moeder is Taiwanees. Wat is dan je moedertaal, vraag ik haar. Dat is er niet één, het zijn er twee: Kantonees en Mandarijn. 'Chinees' bestaat eigenlijk niet, het zijn in feite tien talen, maar Mandarijn wordt door heel China gebruikt. Alleen klinkt het overal anders, zodat alles op tv ondertiteld wordt. Veel van Sayo's Hongkongse vrienden spreken alleen Kantonees. Zelf spreekt ze Mandarijn met een Pekings accent doordat ze daar drie jaar heeft gewoond om haar IB-diploma (International Baccalaureate) te halen. En toen is ze naar Den Haag gekomen, waar ze op de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten de opleiding Interactive Media Design heeft gevolgd. Vorig jaar studeerde ze af en ze heeft echt een prachtige website.

Sayo is niet haar echte naam. Eigenlijk heet ze Wong Huen, haar achternaam eerst. Gele lëlie, betekent dat. Vaak kiezen Chinezen een naam die voor buitenlanders makkelijker is. Maar Chinees is niet alleen moeilijk voor ons Europeanen, Sayo vindt het zelf ook een moeilijke taal. Ze herinnert zich nog goed hoe haar moeder haar Chinese karakters leerde schrijven toen ze nog op de kleuterschool zat. Je kunt er niet vroeg genoeg mee beginnen, want er zijn er meer dan 50.000! Die hoeft je niet allemaal te kennen. Als je goed opgeleid bent, ken je meestal zo'n 8000 karakters, en om de krant te kunnen lezen heb je er 2000 tot 3000 nodig.

Wat Chinees voor ons moeilijk maakt, is dat het een toontaal is. Dat betekent dat een woord een andere betekenis krijgt als je het met een stijgende of een dalende toon uitsprekt of met een combinatie daar-

Sayo Wong: drie paspoorten en twee moedertalen.
| Foto: Ingrid Tiekens

van. Dat weet ik nog goed van mijn eerstejaarscolleges taalkunde vroeger. We leerden dat je het woord 'ma' op vier manieren kon uitspreken, steeds met een heel andere betekenis: 'moeder', 'paard', 'hennepplant' of 'uitschelden'. Ingewikkeld? Het Kantonees heeft wel negen tonen!, vertelt Sayo. Ik leer vandaag dat 'ma' nog een vijfde toon kan hebben: daarmee maak je een vraagzin. Het Chinees heeft namelijk een vaste woordvolgorde, die niet verandert (zoals in

het Nederlands of Engels) als je van een zin een vraag maakt. Daar is dan dat woordje 'ma' voor. Chinese woorden zijn pictogrammen, kleine plaatjes waarin je soms nog de betekenis herkent. 'Berg', bijvoorbeeld in 山, of 'maan', in het linkerhaaltje van 月. 'Deur' vind ik een hele mooie: 門. Sayo leert me een uitdrukking: 一日三秋, letterlijk 'één zou (= dag) drie herfst (= jaar)', ofwel 'Één dag voelt zo lang als drie jaar', als je iemand mist bijvoorbeeld.

Dit zijn traditionele karakters. Het Chinees kent ook een vereenvoudigd schrift, dat is ontwikkeld in de tijd van Mao. Sayo vindt het leuk, omdat de essentie eruit is gehaald en oudere teksten daardoor niet goed toegankelijk meer zijn. Zelf gebruikt ze dat nieuwe schrift daarom liever. Haar moeder in Hongkong doet dat wel, bij haar werk als financieel adviseur als ze met Chinese klanten overlegt; zij is daar veel pragmatischer in. Sayo kan ook niet goed pinyin lezen, dat is het westerse schrift waarin Chinese karakters worden getranscribeerd. Haar vriend, die Duits-Chinees is, kan dat wel, maar hij kan weer geen Mandarijn lezen. Vroeger kende hij ook geen Kantonees. Hij dacht altijd van wel, maar er kwam geen woord uit als hij wat wilde zeggen. Inmiddels gaat dat een stuk beter.

Sayo wil graag Duits leren, om met zijn familie te kunnen praten, en daarna Frans. Nederlands leert ze van Antoinette, haar taalcoach van Samenspraak. Zelf wil ze graag als vrijwilliger jonge vluchtelingen helpen, om zo iets terug te kunnen doen.

Als je goed opgeleid bent, ken je meestal zo'n 8000 Chinese karakters, en om de krant te kunnen lezen heb je er 2000 tot 3000 nodig

Taalkundige **prof. dr. Ingrid Tiekens-Boon van Ostadé**

(Den Haag, 1954), verbonden aan het Leiden University Centre voor Linguistics, schrijft de komende maanden voor DHC over de talen van Den Haag. Het zijn er vele tientallen, en elke taal is verbonden met mensen, geschiedenis, het land van oorsprong en natuurlijk deze stad. Tiekens vertelt daarover aan de hand van interviews. Zij woont met haar man Herman in de Stationsbuurt, waar ze veel van al die Haagse talen bijna dagelijks tegenkomt.

Facebookpagina:
www.facebook.com/haagsetalen